

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Corollarium notatu dignum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

mentiri posset, non esset summa veracitas; sicut non esset summa bonitas, si quacumque potentia peccare posset, & male agere; major enim esset illa veritas & bonitas, quae nulla potentia posset à vero & à recto aberrare: talem verò & tantam veracitatem ac bonitatem non esse possibilem, aut non esse re ipsa in Deo, ineptum est, ac Deo injuriosum asserere; cum Deus sit id quo nihil melius

88 & perfectius excogitari potest. Denique suaderi potest conclusio ex absurdo & inconvenienti, quod sequitur ex adversa sententia: si enim Deus mentiri posset de potentia absoluta, tota fides nostra nutaret; quomodo enim scire possemus, quod Deus tali potestate non fuerit usus, quando mysteria fidei revelavit? Quod si dixerit ipsum revelasse se meritum non fuisse, de hac revelatione eadem currit difficultas, potuisset enim ex suis secretis & occultis judiciis similiter mentiri in eadem revelatione, quae se non mentitum dixisset.

89 Non solum aptem praedictis testimoniis, & rationibus, demonstratur Deum non posse immediate per se ipsum mentiri, sive falsum revelare, sed etiam quod neque per alium id praestare queat: cum enim Deus ipse sit qui loquitur per ministrum, juxta illud 2. Regum 13. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam* & istud Matth. 10. *Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis*: quod Deus utatur ministro ad mentiendum, non obstat quominus mendacium in eum referatur, & ipsi attribatur.

90 Confirmatur: Sicut merè materialiter se habet, quod quis loquatur verbis vel scriptura, subindeque obligatio veracitatis eadem omnino est, quocumque modo quis loquatur: ita prorsus materialiter se habet, quod Deus loquatur immediate per se, vel per nuntium suum, cum nuntius sit merum instrumentum, sicut scriptura, vel alia signa.

91 Confirmatur amplius: & non esset omnino impossibile Deum mentiri, etiam per ministros, sequeretur quod nostra fides, quae divina revelationi innititur, non haberet firmum & stabile fundamentum; quia tota ferè Scriptura revelata est nobis ministerio Angelorum, Prophetarum, Apostolorum, & Evangelistarum: Sed hoc non est dicendum: Ergo nec illud.

92 Adde quod si Deus loquitur ad homines per ministros, v. g. per hominem, vel Angelum, immediate loquitur ad aliquem illorum; non potest enim mediate loqui ad nos, nisi immediate loquatur ad ministrum: Ergo si impossibile est Deum mentiri, aut falsum dicere, loquendo immediate per se ipsum, etiam erit impossibile ipsum mentiri loquendo per alium. Velenim ille idipsum quod ei locutus est Deus referret, aut diceret aliud: si idem referret, mentiente ministro, mentiretur Deus: si verò aliud diceret, solum minister ex se ipso mentiretur, non verò Deus per illum: sicut in humanis, quando servus loquitur aliud ab eo quod dominus ipsi praecepit non mentitur dominus, sed servus.

§. II.

Corollarium notatu dignum.

93 EX dictis inferes, Deum non posse esse causam specialem & directam in nobis assensus falsi & erronei, ut falsus & erroneus est; licet actum illum pro materiali, seu quantum ad entitatem &

A substantiam, causare possit. Ratio patet ex supra dictis: Deus enim tam bene est prima veritas, quam summa bonitas: Sed ex eo quod est summa bonitas, non potest velle & causare aliquid mali sub illa formalitate, etiam in nobis: Ergo etiam ex eo quod est prima veritas, non poterit esse causa directa & specialis in nobis erroris aut falsitatis, sub hac formalitate, licet actum falsum & erroneum pro materiali causare possit. Eadem ratio convincit, Deum non posse alicui habitum erroris, aut falsae opinionis infundere: cum enim talis habitus per se, & directe in errorem vel falsam opinionem inclinet, Deus illum infundendo, per eum directe inclinet intellectum in errorem, vel falsam opinionem, quod à summa bonitate & prima veritate alienissimum est. Ex quo etiam principio in tractatu de peccatis probari solet, habitum vitiosum non posse à Deo immediate infundi; alioquin in actum pravam & vitiosum, voluntatem vel appetitum inclineret.

Dices primo: Habitus erroris producit actibus nostris, ad quos Deus concurrat: Ergo etiam sine nostris actibus Deus posset immediate illum causare.

Sed nego Consequentiam: nam etiam habitus vitij producit actibus nostris, ad quos Deus C concurrat, & tamen non potest illum immediate & sine nostris actibus causare in nobis; quia ad actus vitij non concurrat, quatenus mali & vitiosi sunt, sed tantum materialiter & quoad substantiam, quare eodem modo solum concurrat ad productionem habitus vitiosi, qui ex illis actibus resultat. Idem cum proportionem de habitu erroris dicendum est: nam etiam ad actus erroris, qui sunt in nobis, non concurrat Deus directe & formaliter ut erroris sunt, sed tantum materialiter & quoad substantiam.

Dices secundo: Deus in scriptura proficitur, se improbos in fraudem & errorem inducere: Ergo potest esse causa assensus falsi & erronei in nobis, vel habitum erroris, aut falsae opinionis nobis infundere, Consequentia patet: Antecedens probatur ex variis Scripturae testimoniis: dicitur enim Job 12. *Qui immutat cor Principum, & decipit eos, & errare facit eos sicut ebrios*. Et 1. ad Thelalon 2. *Ideo mittit illis (Deus) operationem erroris, ut credant mendacio*. Et Regum. 22. *Deus Dominum spirituum mendacij in ore omnium Prophetarum tuorum*: ibidemque ait Dominus ad spiritum mendacij, *Decipies & praevalabis; egredere, & fac ita*. Denique Ezechiel. 14. Deus ait: *Propheta cum erraverit, & locutus fuerit verbum, ego Dominus decepi Prophetam illum*.

Respondeo negando Antecedens. Ad cujus probationem dico, regulam generalem esse apud Theologos, & scripturae Interpretes, quod quotiescumque in Sacra Scriptura dicitur quod Deus velit, praeceptat, aut faciat aliquid mali culpa, vel erroris, vel falsitatis, hoc semper debet intelligi de permissione, non autem de volitione, aut causalitate positiva: hoc enim in Sacra Scriptura satis usitatum est ut praeceptum & permittere pro eodem usurpentur. Sic quando Christus dixit Iudae, volenti illum tradere, *Quod facis, fac ceteris*, non illi immane sacrilegium proditio- nis & venditionis praecepit, sed duntaxat permisit, ut docet D. Thomas super illum locum; & Augustinus tract 61. in Ioan. Sic etiam Marci 10. dixerunt Pharisei Christo Domino: *Moses permisit libellum repudiij scribere, & Christus respondit: Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis praeceptum*

capitulum istud. Item Matth. 19. dicunt Pharisei: Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repudii? Respondit Christus: Ad duritiam cordis vestri; permisi vobis dimittere uxorem Quibus loquens, praecipere & permittere, per eodem accipiuntur. Quando ergo in Scriptura dicitur Deum cecare, indurare, decipere, vel in errorem inducere aliquem, hoc non debet intelligi positive, sed negative tantum, seu permissivè: quia scilicet, cum Deus malum, & peccatum, aut errorem, vel deceptionem impedire posset, conferendo majora auxilia, & cognitionem clariorem, cum quibus peccatum, deceptio, aut error fieri non possent, id tamen suo iusto iudicio non facit, sed peccare & errare permittit.

§. III.

Præcipuæ objectiones solvuntur.

Contra præcedentem conclusionem obijci
solent varia Scripturæ testimonia, quæ vi-
dentur innuere aliquos prophetas, vel sanctos
viros, Spiritus Sancti instinctu esementitos, &
aut falsum locutos, subindeque Deum, saltem
per ministros posse mentiri, seu falsum asere-
re. In primis enim 4. Regum 2. Isaias dixit
Ezechie Regi: *Morieristu & non viues,*
& tamen supervixit quindecim annos. Secundo
Jonas cap. 3. dixit ex parte Dei Ninivitis: *Ad-*
huc quadraginta dies, & *Ninive subvertetur,* &
tamen non est subversa illa civitas. Tertiò
Abraham Genes. 22. conscendurus montem ad
immolandum Isaac, dixit servis suis: *Expectate*
hic, ego autem & puer illuc asinus propterantes
passquam adoraverimus, revertentur ad vos, in
quo certe fuit mendacium; nam cum ex præ-
cepto divino vellet immolare filium, non poterat
sine mendacio dicere, quod filius revertere-
tur ad eos, & tamen instinctu divino locutus
est, ac prophetico spiritu, ut docet Ambrosius
lib. 2. de Abraham cap. 8. Item idem Patriar-
cha ex instinctu Dei (ut ibidem asserit Ambro-
sius) dixit quod Sara non esset sua uxor, sed so-
ror mea es, ut dicitur Genes. 26. Denique
Genes. 27. Jacob mentitus est, cum dixit Patri
suo Isaac: *Ego sum primogenitus tuus Esau:* &
tamen Spiritus Sancti instinctu loquebatur, ut
definit Innocentius Papa, in cap. *Gaudemus de*
dyonisi.

Ad primum respondetur, quod quia Rex Ezechias, juxta ordinem causarum naturalium, tunc moriturus erat, attendendo ad eas præcisè, verè ei dicere oportuit *Haías, Morieris tu & non vires*; licet nihilominus de potentia extraordinaria potest supervenire. Solutio est D; Thomæ 1. p. q. 1. 19. art. 7. ad 2. ubi facit: Deus aliquando prænuuntiat aliquid futurum, secundum quod continetur in ordine causarum inferiorum, puta secundum dispositionem nature, vel meritorum, quod tamen non fit, quia aliter est in causa superiori divina: sicut cum prædixit *Haías* Ezechie: *Dispone domui tue, quia morieris, & non vides*. Aequè tunc ita evenit, quia ab æterno aliter fuit in scientia & voluntate divina, quæ immutabilis est.

98. Adsecundum dicendum, prophetiam illam Iona fuisse tantum comminatoriam; quod genus prophetiæ non debet impleri, si ille cui fit comminatio, poenitentiam agat, ut docet idem S.

Tom. IV.

A Doctor 2.2. quæst. 174. art. 1. & colligitur ex cap. 38. illius, ubi Dominus dicit : *Si penitentiam egerit gens illa, & animam eger penitentiam super malo quod ego cogitabam facere*. Addo cum Augustino, prophetiam illam aliquo modo fuisse impletam; nam per Ionæ predicationem, instantibus menijis & domibus, Ninive subversa est in pravis moribus.

Ad tertium respondet Adrianus quod lib. 1. 99.
art. 1. quem sequitur Magister Cano, lib. 2. de
locis Theol. cap. 4. quod Abraham mentitus est
in illis verbis; id non fecit ex instinctu Dei,
sed ex motivo proprio, ut celaret sacrificium
Isaac filij sui. Neque enim (inquiunt) omnia Pa-
triarcharum & Sanctorum dicta, & facta, de-
bent aut possunt a peccato excusari, ut exempla
de Davidis adulterio, & litteris Uriæ datis, de
Samsonis amore erga Dalila, de Iudæ accessu
ad Thamar, & de Petri negatione, similibusque,
manifeste demonstrant.

Sed hæc responsio displicet: quia D. Ambrosius lib. de Abraham cap. 8. & S. Augustinus lib. de mendacio cap. 1. excusant Abraham à mendacio, & docent ipsum Spiritus Sancti instinctu prophetaſſe, neque contra mentem locutum fuiſſe, cum dixit *Postquam adoraverimus, ego & pater revertemur ad vos*, quia sperabat filium suum brevi post immolationem ad vitam revocandum, ut implerentur promissiones de illo factæ. Quod significat Paulus ad Hebræos 11. sic dicens, *Fide Abraham obtulit Isaac, arbitrans quod & amor- tus suscitare potens esset illum.*

Ad illud quod subiungitur de Sara, quam dixit esse suam sororem, respondet D. Thomas loco citato, ex Augustino in questionibus super Genesim, quod Abraham dicens *Saram esse suam sororem*, veritatem voluit celari, & non mendacium dici: *soror enim dicitur, quia filia patris erat: unde & ipse Abraham dicit Genes. 22. Verè soror mea est, filia patris mei, & non matris mee, quia scilicet ex parte patris ei attinebat.* Addit Hieronymus, quod olim uxores, sorores à multis vocabantur, quod etiam nunc solent facere aliqui mariti: unde Abraham loco citato Genesim solum voluit, quod Sara secum nomine fratris ueretur, & nomen mariti taceret, ut nec ipse occideretur, nec illa captiva duceretur. Quod autem postea Abimelech conquestus sit, quod illum deceperint, nihil probat: quia potius ipse se decepit, non intelligens modum illum colloquendi inter uxoras.

Ad quartum similiter dicendum est, Iacob non
fuisse mentitum, cum dixit patri, *Ego sum primo-*
genitus tuus: quia primo genita de jure ei debebatur,
idque duplici titulo, nempe ob venditionem,
& Dei decretum Rebecca significatum,
quando ei revelatum est, fore ut major serviret
minori. Nec etiam mentitus est, cum dixit, *Ego sum*
Elsau: tū quia personam ejus gerebat, unde erat El-
sau representatione externā, ut loqui solent qui
in theatris personam aliquam representant: tum
quia se appellabat Elsau, non in persona, sed
in jure; sicut Ioannes dictus est Elias, non in per-
sona, sed in spiritu; & sicut paulus ad Roman. 9.
ait omnes fideles, & in Christum credentes, esse
Israelitas, & filios Abrahae, Addo cum Augu-
stino lib. contra mendacium cap. 10. quod Iacob
tunc gerebat figuram Christi Domini, qui in simi-
litudinem peccatorum factus est sicut Iacob hœ-
dinus pelibus vestitus, similitudinem gerebat
Elsau: unde subdit, verba illa Iacob, *Ego sum*

E c

E(au